
Informe sobre el Cant de la Sibil·la

Autor: Ccs. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 27 Juny 2016

Què és el Cant de la Sibil·la?

El Cant de la Sibil·la és un drama litúrgic, de cant gregorià originàriament, que tingué una gran difusió durant l'Edat Mitjana fins que el Concili de Trento prohibí les manifestacions teatrals a l'interior dels temples. S'interpreta la vespra del dia de Nadal. Inicialment es cantava en llatí, però a partir del segle XIII tenim documentades versions en llengües vulgars. Les primeres versions en vulgar apareixen sota la denominació llatina *Judicii Signum*.

El Cant de la Sibil·la i el Misteri d'Elx són les dos úniques manifestacions supervivents d'aquelles representacions litúrgiques, tan abundants antigament a Europa i, concretament, a la Corona d'Aragó. En diversos indrets europeus es donava al cant el nom de Processó dels Profetes (*Procession des Prophètes* a Limoges, Rouen, Arles...). A la Catedral de Toledo cantava la Sibil·la un xiquet vestit de dona. L'espai geogràfic on està documentat el Cant de la Sibil·la des del segle X comprén la Corona d'Aragó¹, algunes repúbliques i estats de l'actual Itàlia, Castella i França.

Després del concili tridentí desapareix la celebració i només en determinats llocs de la corona aragonesa es manté interpretada sovint en llengua vulgar (sabem que a la Seu de València s'interpretava així ja en 1533, a la de Vic en 1568, a la d'Urgell en 1580 i a la de Barcelona en 1569). També apareix a la població sarda de l'Alguer². A Mallorca el bisbe Diego Arnedo la prohibeix en 1570, però en 1575 un nou bisbe, Joan Vich, la restitueix a petició del Capítol catedralici amb l'afegit d'*algunes cantilenas devotas que se hacían en otras iglesias, particularmente en Valencia*.

Fins als segles XVI o XVII era cantada amb melodia gregoriana, però la manca de consuetes – la transmissió era únicament oral—fa necessària la intervenció d'estudiosos folkloristes que, a partir especialment del segle XIX, transcriuen la partitura de les diferents versions conegudes i fixen les versions actuals, les quals, gràcies a aquelles transcripcions, presenten una gran unitat formal a pesar d'algunes lleugeres variacions³.

¹ Cal tenir present que la Corona d'Aragó incloïa zones de l'actual estat francès i de l'italià a més de la part hispànica.

² A la Catedral de l'Alguer encara s'interpreta la vespra de Nadal la versió en català més extensa de les que actualment s'executen, més que la de Mallorca, per exemple. El català és la llengua pròpia històrica de l'Alguer, per bé que el sard i l'italià hi tenen una presència cada vegada més rellevant.

³ Una versió valenciana destacada és la propiciada per Carles Magraner i la seua Capella de Ministrers.

Situació jurídica i cultural del Cant de la Sibil·la

El Ple del Consell de Mallorca declarà Bé d'Interés Cultural Immaterial (B.I.C.i.) el Cant de la Sibil·la en 2004. El 16 de novembre de 2010 la UNESCO el declarà Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat en la seua manifestació mallorquina. Certament és a Mallorca⁴, tant a la Catedral com en altres esglésies i monestirs, on més es representa⁵. Però crida l'atenció la poca consideració social i cultural amb què s'exterioritza en terres valencianes.

Històricament s'ha cantat en poblacions com Ontinyent, Xeraco i altres valencianes, però actualment és sobretot a la Col·legiata de Gandia i a la Catedral de València on s'interpreta –la vespra de Nadal, com és de rigor– de manera més rellevant. I la presència valenciana en la vigència actual del cant va més enllà, ja que la consuetada més utilitzada pels estudiosos, i notablement per Manuel Sanchis Guarner en el seu estudi històric⁶, és d'origen valencià. Una prestigiosa formació valenciana de música clàssica, la Capella de Ministrers, la inclou en el seu repertori.

Conclusions

1. Proposem a la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esports l'inici d'un expedient de declaració de B.I.C.i. del Cant de la Sibil·la, i als ajuntaments de les poblacions valencianes on se celebra que la declaren Bé de Rellevància Local (B.R.L.) en reconeixement de la importància cultural i social de la peça.

2. Si bé podria formalitzar-se una sol·licitud de declaració de Patrimoni de la Humanitat a la UNESCO, possiblement seria més convenient demanar a l'organització internacional l'ampliació de la declaració patrimonial mallorquina també a la valenciana⁷.

3.- En cas que ni la catedral valenciana ni la col·legiata gandiana (per citar només els dos espais més rellevants) no formalitzaren la petició a la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esports, el mateix Consell Valencià de Cultura podria sol·licitar la incoació corresponent.

El present informe es traslladarà al protocol habitual de destinataris oficials, als capítols de les seus de València i de Gandia, i als ajuntaments de València, Gandia, Xeraco i Ontinyent.

⁴ Cal destacar entre totes les celebracions mallorquines la de la Catedral i la del Santuari del Lluç on el paper de l'escolania dona una dimensió especial a l'obra.

⁵ Una cantant mallorquina, Maria del Mar Bonet, és la protagonista de la celebració barcelonina més destacada a l'església de la Bonanova.

⁶ Manuel Sanchis Guarner, en un estudi publicat als Quaderns de Literatura "Raixa" (Mallorca 1953), va ser qui propicià el redreçament i recuperació social i cultural de les versions mallorquines.

⁷ La UNESCO, tot i el gran nombre de patrimonis declarats a Espanya (és el tercer país amb més Patrimonis Mundials, després d'Itàlia i la Xina) és molt mirada a l'hora de declarar-ne més però té un criteri més ampli en els casos d'ampliació d'un patrimoni ja declarat.

Evidentment també Catalunya i l'Alger podrien incloure's en esta ampliació però evidentment això seria una tasca a realitzar des d'eixos llocs.